

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ ȘI ROLUL SĂU ÎN CERCETARE PRIVIND UTILIZAREA AVANSATĂ A INFORMAȚIEI

Dr. Tiberius Ignat
Scientific Knowledge Services

Despre subiectul pe care urmează să îl abordăm s-a scris mult în literatura de specialitate atât la nivel internațional, cât și în România. Aducem în discuție, o dată în plus, această temă atât de populară deoarece rolul său determinant în societatea actuală, accelerat parcă în ultimii zece ani de progresele tehnologice dar și de cerințele crescute venite din partea mediului universitar, ne obligă să îi cercetăm amănunțit toate fațetele.

Utilizarea avansată a informației sau cultura informației (în engleză, *Information Literacy - IL*) este *un set de abilități care dă posibilitatea unei persoane să „recunoască când este nevoie de informație și să dobândească abilitatea de a localiza, evalua și utiliza eficient informația necesară”* (definiție adoptată și consacrată de către Association of College and Research Libraries în anul 2000¹). Ideea de instruire în utilizarea avansată a informației se centrează în jurul informației însăși și a abilității de a:

- determina măsura în care informația este necesară;
- accesa informația necesară în mod eficient și eficace;
- evalua critic informația și sursele sale;
- încorporează informația selectată într-o bază de cunoștințe;
- utiliza informația eficient pentru îndeplinirea unui scop precis;
- înțelege aspectele economice, legale și sociale legate de utilizarea informației.

În plus față de principiile care definesc instruirea informatică, există aspecte unice legate de cercetarea IL (în engleză, *Research in Information Literacy - RIL*) care se centrează în jurul nevoii de cercetare științifică. Aceste aspecte includ:

- identificarea punctelor critice ale cercetării prin analiza informațiilor existente și găsirea golurilor din cercetarea științifică;
- selectarea unui subiect care încorporează baza de cunoștințe, istoricul

---

¹ American Library Association. Presidential Committee on Information Literacy. *Final Report*. Chicago: American Library Association, 1989.

cercetătorului și asigură originalitate; stabilirea direcției de cercetare a inovației științifice;

- selectarea direcției principale a proiectului în mod independent față de alte proiecte de cercetare;

- propunerea unei ipoteze științifice care să aplice conceptul de proprietate intelectuală și care să se bazeze pe teorie și tehnologie avansată.

Deși instruirea RIL și instruirea IL sunt strâns legate și încorporează multe principii comune, instruirea RIL constă într-o activitate desfășurată mai în profunzime. Tabelul 1 arată diferențele dintre instruirea IL și instruirea RIL.

Aspecte	Instruirea IL	Instruirea RIL
Obiectivul instruirii definit ca nucleu	În jurul utilizării informației	În jurul nevoii de cercetare științifică
Subiectele instruirii	Teorii, standarde de utilizare	Explicită, strâns legată de cercetarea științifică aplicată utilizării informației
Adresabilitatea instruirii	Adresare largă: elevi, studenți, profesori, publicul larg	Adresare specifică: bibliotecari de specialitate, cercetători în tehnologia informației și comunicațiilor, doctoranzi
Punctul de plecare al instruirii	Bazele utilizării informației	Presupune deja o cunoaștere superioară a utilizării informației

Tabelul 1. Diferențe între instruirea IL și instruirea RIL

Există ideea generalizată că biblioteca universitară este o bază importantă pentru dobândirea cunoștințelor de utilizare, evaluare și utilizare a informației. Unul dintre obiectivele IL este acela ca instruirea să dezvolte gândirea inovatoare a studenților universității și abilitatea acestora de a evalua cercetarea. Se poate afirma că studenții și cercetătorii trebuie să dezvolte abilități orientate către inovarea în cercetare, cum ar fi gândirea creativă, identificarea, căutarea, evaluarea și utilizarea informațiilor pentru a stabili obiectivul cercetării, selectarea sarcinilor proiectului de cercetare și aplicarea abilităților de rezolvare a problemelor etc.

RIL, un concept relativ nou care presupune un înalt nivel de cunoaștere informatică, include următoarele abilități: selectarea și ajustarea investigației

informatice și a sarcinilor proiectului de cercetare, identificarea cererii de cercetare pentru domeniile de interes special, înțelegerea ritmului și a principalului punct de abordare din domeniul cercetării, identificarea golurilor de cercetare și a punctelor critice, precum și aplicarea cercetării științifice.

Biblioteca universitară posedă în general o listă vastă de resurse informatice, are acces la tehnologia avansată de pe web, are experiență în actul de predare în domeniul IL și, prin spațiile și personalul pe care le are, poate dezvolta un mediu sănătos de învățare și de cercetare. Drept urmare, teoria noastră este că biblioteca universitară ar trebui să devină un centru de incubație pentru abilitatea cercetării în IL și ar trebui să dezvolte instruirea necesară pentru această abilitate. Biblioteca universitară ar trebui să preia acest rol important, să meargă mai adânc în domeniul aspectelor cercetării și să combine eforturile familiare instruirii IL cu cele legate de instruirea în activitatea de cercetare. Se consideră că instruirea în cercetarea din domeniul IL poate fi interpretată drept cel mai valoros serviciu al unei astfel de instituții academice, iar prin transformarea ei în centru de incubație, rolul important pe care îl are va fi și mai bine pus în evidență.

Care sunt însă argumentele care vin în favoarea obținerii de către bibliotecă a acestui rol determinant în societatea informațională?

În primul rând, este vorba de proximitatea instituției față de informațiile de interes major, fie că acestea se află în sfera academică ori în cea profesională. Bibliotecile achiziționează periodic informații noi, aflate în cărți, reviste, baze de date sau chiar produse în cadrul instituțiilor de care aparțin. Prin acest fapt, ele au asigurat fundamentul cercetării, atât materia primă pe care se va desfășura acest proces științific, cât și cadrul larg de ipoteze generatoare de subiecte noi de explorat. Este natural ca în cadrul bibliotecilor să apară primele întrebări privind evoluția informației, cum ar fi gestionarea, prezervarea, evaluarea, protecția și diseminarea acesteia. Iată câteva teme care pot genera programe de cercetare IL, iar acestea, la rândul lor, proiecte multi-anuale de cercetare cu un potențial înalt de interes pentru societate. O societate care își exploatează inteligent resursele informaționale de care dispune este o societate competitivă, capabilă să creeze valori. Iar biblioteca universitară are mai mult ca oricare altă instituție materia primă să desfășoare o cercetare riguroasă privind aceste teme.

În al doilea rând, putem vorbi de expunerea la noile tehnologii din industria editorială pe care o are o bibliotecă universitară. Dacă în general editurile și producătorii de materiale digitale (cum ar fi producătorii de muzică, de programe software sau jocuri digitale) se află în prima linie a

descoperirilor tehnologice legate de conținutul digital, bibliotecile academice sunt primele instituții de interes public care vin în contact cu aceste tehnologii. Iar spre deosebire de o editură sau un producător software, bibliotecile au două mari avantaje: accesul la resurse destinate cercetării publice (resurse financiare, resurse materiale - laboratoare - și resurse umane specializate) și apartenența la cadrul public și organizat al cercetării, altfel spus rutina de a desfășura și evalua cercetare științifică.

Nu în ultimul rând, marele avantaj al bibliotecilor universitare de a dezvolta cercetare în domeniul IL este acela de a pune în aplicare propriile descoperiri, de a testa propriile ipoteze, de a colecta date preliminare și intermediare atât de necesare activității de cercetare IL. Bibliotecile universitare dispun de un număr impresionat de utilizatori, iar acest lucru poate deveni cel mai de preț avantaj pe care îl vor oferi bibliotecile ca titulari sau parteneri ai unor astfel de proiecte de cercetare. Prin varietatea și modul de utilizare ale informației, acești utilizatori oferă nu doar cantitatea, dar și calitatea atât de necesare desfășurării unor studii specifice cercetării în domeniul IL.

În concluzie, bibliotecile universitare dispun de bazele necesare dezvoltării și mai ales inovării în cercetarea din domeniul *informației*. Este pasul natural pe care aceste instituții trebuie să îl parcurgă de la utilizarea informației la recuperarea investiției făcută în aceasta. Este un rol pe care aceste instituții publice au datoria să și-l asume și să îl onoreze!